

nove šoske postave. V znak spoštovanja do visokega mrtveca se vzdignejo navzoči s sedežev ter zakličejo trikratni »Slava!«

Izmed dopisov je najvažnejši oni glede naših stanovskih listov. »Učiteljski Tovariš« ima v našem okraju le 19 naročnikov (dva več nego lani). Mnogo jih je še, ki še niso naročeni na naše stanovsko glasilo. In če povprašam po vzroku, koliko praznih izgovorov ti doni na uho! Enemu je predrag, drugi tovarišici premalo zanimiv itd. Tem bodi povedano sledeče: Skrbimo za to, da bo vsak organiziran učitelj in vsaka organizirana učiteljica naročnik na »Učiteljskega Tovariša«. Ako bi imel list dovolj naročnikov, bo lahko izhajal tudi ceneje. Ne upravičeno, ampak mi sami smo zbog svoje brezbrzičnosti krivi visoke naročnine! Ako ti je pa list premalo zanimiv, primi sam za pero ter ga zalagaj z dobrimi članki! Kritikovati je lahko, a težko je, delati boljše.* »Popotnik« pa ima komaj 11 naročnikov. Pri teh pogrešamo imena mnogih šol ter tudi posameznike, ki bi se lahko naročili na naš edini slovenski pedagoški list.

Iz letnega poročila tajnika tov. Rosine posnemamo, da je imelo društvo v minullem letu 35 rednih, 3 izredne in 5 častnih, skupaj 43 članov. Zborovanj je bilo 5 s povprečno udeležbo 23 članov. Vseh zborovanj se je udeležilo 8 udov, nobenega pa 2 ude. Predavanj je bilo 6.

Blagajnik tov. Šalamun je poročal o stanju blagajnice. Dohodkov je bilo 170 K, stroškov pa 145 K 43 h; čisti dobiček znaša torej 24 K 57 h. Občni zbor je sklenil, da se čisti dobiček naloži v Učiteljski gospodarski in kreditni zadrugi v Celju.

Pregledalci računov (tov. ga. Šijanec, tov. Bezjak in tov. Žolnir) so dobili vse račune v redu, nakar je dobil blagajnik absolutorij.

Za prihodnje društveno leto se je izvolil sledeči odbor: predsednik Josip Rajšp, podpredsednik Anton Porekar, tajnik Adolf Rosina, blagajnik Martin Šalamun, odbornika Ljudevit Šijanec in Dragotin Pinterič.

Kot poročevalec za našo stanovsko glasilo se je določil tov. Musek.

Končno se je na predlog tov. Porekarja sprejela sledeča resolucija: »Vedno rastajoča draginja teži posebno na nas ljudskih učiteljih s premajhnimi plačili, in nič še se ni zgodilo, da bi se nam olajšal položaj. Popolnoma obupani nad tem vednim zapostavljenjem svojih pravičnih zahtev, ki so pičle, sicer pripoznane, pričakujemo danes zbrani društveni ormoškega učiteljskega društva, da vendar enkrat po delavnem deželnem zboru pride do tega, da se nam uresniči obljube in da že letos izgine naše žalostno gospodarsveno stališče.«

Prihodnje zborovanje je 3. aprila v Ormožu.

Učiteljsko društvo za celjski okraj zboruje v četrtek, dne 6. marca t. l., točno ob 10. uri v Sokolskem domu v Celju z nastopnim dnevnim redom.

1. Zapisnik.
2. Dopisi.
3. Poročilo računskih pregledovalcev.
4. Tekoče društvene zadeve.
5. O delovanju »Zadruga«: informativno poročilo načelnika, tov. L. Černeja.
6. Zvezdnato nebo; podava tov. Petriček.

7. Osnovne telovadne vaje na orodju s posebnim ozirom na terminologijo; podava J. Sevnik.

8. Slučajnosti.

Prečitajte, vzemite na znanje in pridite!

Na mnogobrojno snidenje kliče Franc Brinar, t. č. predsednik.

Učiteljsko društvo za ptujski okraj je imelo svoj občni zbor dne 6. februarja t. l. v okoliški šoli v Ptuj. V preteklem letu je društvo štelu 79 rednih udov. Zborovalo je petkrat ter bilo pri vsakem zborovanju sklepčno. Po oficialnih letnih zadovoljivih poročilih se zahvali predsednik odbora, poročevalec in ostali udovi društva, ki so vkljub neznosnim razmeram ostali zvesti svoji stanovski organizaciji. Omenja obenem, da res niso žrtve posameznih udov napram društvu, Zvezi in Zavezi v nobenem razmerju z doseženimi uspehi, a vsak ud je dolžan sebi in svojemu stanu podpirati stanovsko organizacijo, ker le potem nje dosežemo našemu stanu primeren socialen položaj v vrsti ostalih stanov. Za leto 1913 se je izvolil naslednji odbor: predsednik: tov. Ivan Klemenčič; podpredsednik: tovariš Josip Gorup; tajnika: tov. Ivan Čeh in Irena Kahlava; blagajničarka: tov. Marija Luknerjeva; knjižničar: tov. Valentin Kajnih; pevovodja: tov. Vinko Šerona; odbornika: tov. Rudolf Kozmuth in Oskar Žolnir. Prihodnje zborovanje se vrši 6. marca. K.

* Podpišemo z obema rokama! Ured.

Književnost in umetnost.

Popotnik objavlja v drugi letošnji številki to-le vsebino: 1. Dr. Iv. Lah: J. J. Rousseau kot človek in pedagog. 2. J. Cerny — K. Přibil: Narodna pedagogika (dalje). 3. Doc. dr. D. Panyrek — S. Savar: Šolski zdravnik na začetku šolskega leta. 4. G. Kerscheneiter — Pav. Flerč: Šolstvo v Münchnu. 5. Ana Pfeifer: Pismo nasec. 6. Književno poročilo: Ocene. — Novosti. 7. Razgled: Časopisni vpogled. — Pedagoški paberki. — Šolska higijena. — Skrb za obrambo mladine. — Šolske in učiteljske vesti. — Srednje in višješolski vestnik. — Šolstvo na slovenskem jugu. — Inostransko šolstvo. — Prosvetna kronika. — Razne vesti. — Mala poročila.

»Slovan« (mesečnik za književnost in umetnost). V februarški številki tega ilustriranega slovenskega lista nahajamo dvoje barvnih ilustracij in sicer barvni portret Ljerkje Šramice ter Miramar; razen tega še reprodukcijo lepe slike Srečka Magoliča »Listopad«. Razen tega je dvoje pejsažer Tom. Krizmana (S Save in drevored v Dalmaciji) in več slik z Balkana (Odrin, Solun, Trnovo itd.) — Izmed pesmi posebej imenujemo liriko Hojakovo, ki se odlikuje po posebni lahkoti in gibčnosti. Prenikovi »Aforizmi« utegnejo izzvati odpor. Iz Finžgarjevega romana »Pod svobodnim solncem« je posnetih več aforističnih izrekov, zlasti o Slovanih in pevcih-godcih. Listek je jako bogat; zlasti je obsežna kritika omenjenega Finžgarjevega romana.

Srednješolski vestnik.

** Osobne vesti. Strokovni učitelj na ljubljanski obrtni šoli Ernest Cigoj je pomaknjen v VIII. činovni razred. — Profesor na mariborskem učiteljskem L. Lavtar je dobil naslov šolskega svetnika. — Jos. Schmoranzler je postal profesor na učiteljskem v Mariboru.

** Služba pravega učitelja risanja je razpisana na državni realki v Pulju. Prošnje do 5. mrc. t. l. istrskemu deželnemu šolskemu svetu v Trstu.

** Samoumor zaradi slabega izpričevala. Iz Plznji poročajo: 16letni učenec Peter Hahn, učenec 5. razreda češke realke, se je zaradi slabega izpričevala vrgel pod vlak, ki ga je povozil.

** V srednji šoli. Ravnatelj: »Vi torej priznate, Gornik, da ste po uri napisali na razredno tablo besede: Naš profesor latinščine je osel?« — Gornik: »Da, gosp. ravnatelj.« — Ravnatelj: »Je že dobro, Gornik! Jako me veseli, da ste to pot resnico povedali.«

Politiški pregled.

* Rekrutni kontingent za armado in deželno brambo. V tekočem letu 1913. znaša rekrutni kontingent za armado 154.000 mož. Pred uvedbo nove vojaške postave je znašal rekrutni kontingent za armado in mornarico samo 103.100 mož. Po uvedbi nove postave je znašal rekrutni kontingent prvo leto, to je lani 136.000 mož. Od prihodnjega leta dalje bo doseženo polno število letnih 159.500 rekrutov. To število ostane bržčas neizpremenjeno do leta 1923. Do tega časa je letni rekrutni kontingent postaven določen. Od 154.000 rekrutov, ki jih treba dati letos, da Avstrija 88.327 mož, Ogrska pa 65.673. Po doseženju polnega kontingenta — torej od prihodnjega leta dalje — bo porazdelitev rekrutnega kontingenta takole: Avstrija da 91.482 mož, Ogrska pa 68.187 vsako leto. — Letni rekrutni kontingent avstrijske deželne brambe je znašal pred novo vojaško postavo 19.970 mož. V prvem letu, ko je stopila postava v veljavo, to je lani, je znašal kontingent 20.615 mož in v letu 1913. doseže število 22.316 mož. Za prihodnja leta je poviševanje rekrutnega kontingenta določeno takole: v letu 1914. na 23.717; v letu 1915. na 25.015; v letu 1916. na 26.019 mož. Od leta 1917. do 1923. bo znašal stalno po 26.996 mož. — Letni rekrutni kontingent za ogrsko deželno brambo pred uvedbo nove postave je bil določen zadnjikrat v letu 1889. in je znašal 12.500 mož. Kontingent ni bil od 1889. do 1912. zvišan niti za enega moža. Za honved je bil za prvo leto veljave vojaške postave rekrutni kontingent določen s 17.000 možmi. V letu 1913. se zviša na 21.500, v letu 1914. na 25.000 mož. Na tej višini ostane potem rekrutni kontingent do leta 1923.

* Absolutna oblast šefa generalnega štaba. »Az Est« poroča z Dunaja, da se izdeluje nov organizacijski statut, glasom katerega bo imel potem šef generalnega štaba pravico, da neposredno brez posredovanja vojnega ministra predlaga lahko različne predloge. Po tem statutu postane šef generalnega štaba popolnoma

samostojen in se bo lahko udeleževal sej ministrskega sveta in delegacij.

* Avtonomija katoliške cerkve na Ogrskem. Listi priobčujejo načrt vladne predloge, ki podeljuje katoliški cerkvi na Ogrskem avtonomijo. Cerkev bo imela pravico razpisati davke in jih izterjati administrativnim putem. To pravico bo izvrševala posebna organizacija katoličanov, ki se bo sklicala od slučaja do slučaja. Politiški krogi s tem načrtom niso zadovoljni, ker se boje, da bo cerkev zaradi avtonomije preveč vplivala na šolo.

* Roosevelt o bolgarskem narodu. Bivši predsednik Združenih držav, Roosevelt, je izdal posebno brošuro o Bolgarjih, za kar se mu je dr. Danev v imenu bolgarskega naroda najskrenejše zahvalil. Dr. Danev je dobil odgovor, v katerem Roosevelt izraža svoje občudovanje nad bolgarsko hrabrostjo in svoje veselje nad velikimi bolgarskimi uspehi na bojišču v boju s Turki, ki so bili dosedaj silno breme za civilizirano človeštvo.

* Ministrski svet. V nedeljo se je vršil na Dunaju pod predsedstvom zunanjega ministra ministrski svet. Trajal je od 1. ure popoldne do 7. ure zvečer. — Izdan je oficijozni komunike o tem posvetovanju, in ta komunike pravi, da je ministrski svet razpravljal o gospodarskih vprašanjih, ki stojijo v zvezi z ureditvijo razmer v bližnji bodočnosti napram državam na Balkanu. Tako komunike — dejstvo je tudi to, da se je ministrski svet bavil na široko z velikanskimi izdatki za vojno pripravljenost. Poročal je obširno vojni minister Krobatin in povedal, da je Avstro-Ogrska izdala za vojno pripravljeno velikanse vsote. Delegacije bodo morale 482 milijonov za izredne vojaške potrebe v času pripravljenosti naknadno odobriti. Vojni minister je bil mnenja, da za toliko bodo presegali izdatki preliminarne vsote. Vojaške odredbe stanejo do sedaj nad 300 milijonov kron in zahtevajo na mesec: sedaj okroglo 14 milijonov. Posvetovanje se je vršilo tudi v ponedeljek. Konferenca se je začela predvsem z gospodarsko situacijo, zlasti z novimi odnosi, ki nastanejo med našo državo in Balkanom, ko neliha vojna. Poudarjala se je potreba priprav za kar najboljšo ureditev razmer med našo monarhijo in Balkanom; zlasti pa med Avstrijo in Srbijo. Na konferenci se je omenjalo, da sedanje pogodbeno stanje med obema državama ne odgovarja interesom ne ene ne druge. Treba torej izboljšanja uvoza srbskega mesa in živine, o tarifi politiki na železnice, prometnih rečeh in o ureditvi razmer v novih deželah, ki pripadajo Balkancem, o carinski politiki in drugem.

* Novi vojaški krediti v Rusiji. Vojni in mornariški odsek dume je votal načrt za nove kredite za izposlovanje artiljerije in deželne brambe. Poudarjalo se je dalje, da treba še večjih priprav za deželno brambo.

* Trpljenje bolgarskih jetnikov. V Carigrad so privlekli po nadaljevanju vojne 24 bolgarskih jetnikov. Bolgarskih jetnikov je 540; zaprli so jih v ječe v Mali Aziji, kjer postopajo z njimi — po turško! Malo vode jim dajo na dan in košček kruha. 30 jih je umrlo od lakote. Tako delajo Turki v Bolgari v kljub temu, da vedo, da ravnaajo Balkanci s turškimi jetniki po človeško.

Učiteljski konvikt.

Letnino za l. 1913 (a 2 K) so plačali: Neimenovan, ker si je ogledal Učit. tiskarno; Ivan Petrič, učitelj v Sp. Šiški (4 K 20 vin.); vodstvo dvorazrednice na Colu pri Vipavi (4 K); Jerica Visenjak, učiteljica v St. Janžu na Dr. polju; Andrej Kenič, nadučitelj in Marica Dovgan, učiteljica, oba v Zagorju na Krasu (za l. 1912 in l. 1913); Viljem Zirkelbach, učitelj v Podbrezjah; Katinka Droll, šol. voditeljica v Zapisu pri Bledu; Anton Maslo, učitelj v Pasjaku pri Jelšanah; Eduard Bohinec, nadučitelj, Antonija Bohinec, učiteljica in Alfonz Završnik, učitelj, vsi v Cerkljah pri Krškem; vodstvo štirirazredne deške šole v Kranju (8 K); Janko Jezeršek, nadučitelj v Križah pri Trzinu; Janko Muren, učitelj v Draščicah; Minka Nosan, učiteljica v Banjaloki; Ivan Bezeljak, nadučitelj, Franica Bezeljak, učiteljica, oba na Vačah pri Litiji; Peter Repič, nadučitelj in Viljemina Repič, učit., oba na Ucu pri Rakoku; M. Sirmik, uč. v Zapotoku pri Igu; A. Krmac, učitelj v Vipolžah pri Kozani; Schulleitung Wölling pri Murecku (4 K); Danilo Pečenko, učitelj v Štomazu pri Sežani; Valentin Burnik, nadučitelj, Konrad Barle, učitelj, Leopold Morela, učitelj, vsi iz Metlike; Anton Marčelja, nadučitelj, Pavla Christof, učiteljica in Josipina Soban, učiteljica vsi v Podgradu v Istri; Ivan Semrl, nadučitelj in Ivan Lovšin, župnik, oba v Lescah na Gorenjskem; šolsko vodstvo v Berjahu na Goriškem; Anton Gruntar, nadučitelj, Albina Gerželj, učiteljica, Ljudmila Mesar (1 K) in Rafaela Gomišček, vsi iz

Cerknega na Goriškem. Dar. Posojilnica v Framu je, kakor druga leta, tudi letos prispevala 10 K. Hvala! P. n. tovariše, ki delujejo v posojiln. odborih, oz. ki imajo vpliv na posamezne odbornike, prosimo, da delujejo na to, da posamezne posojilnice darujejo na občnih zbiorih primerno vsoto za učiteljski konvikt.

Kranjske vesti.

—r— Kupljeni in prodani. V »Dnevu« čitamo: »Na zadnji seji Slomškove Zveze so bili odlikovani s slomškarskim križcem, oziroma bili so sprejeti v Slomškovo Zvezo: pisec pamfleta »Preslepljeni in oti« v koledarju Družbe sv. Mohorja, prof. dr. Ivan Pregelj, iz Kranja: »pedagog« Josip Ciceli, c. kr. profesor v Gorici; Anton Levstek z Ljubljanskega polja, njegova soproga in hčerka; ti trije bi bili že davno radi vstopili v S. Z., pa so jih odklonili; draginjske doklade so jih pa toliko uklonile in poboljšale, da so bili na ope-tovano prošnjo vendarle deležni milosti Janka Nepomuka Jegliča; Ivan Arnšek je dolgo časa omahoval; zdaj se je pa izpod-taknil nad draginjsko doklado in je padel »notri«. Kdo bi mu zameril pri sedanjih učiteljski bedi! Mi ne, če hočejo biti klerikalci ogoljufani, pa naj bodo. Poleg teh se je nanovo vpisalo v S. Z. še 20 učiteljic, ker drugače ne dobe draginjske doklade. Ta Slomškova zveza bo spravila našo deželo na kant, ker mora vsakega člana kupiti za drag denar in sicer na račun davkoplačevalcev.«

—r— Iz ljudskošolske službe. Namesto prostovoljno odstopivše učiteljice Angele Kuhljeve je imenovana za provizorično učiteljico v Kostanjevici izprašana suplentinja Marija Hladnikova, za suplenta na ljudski šoli v Trebelnem pa je imenovan z dovoljenjem deželnega šolskega sveta, ker ni druge izprašane učne osebe na razpolago, absolviran gimnazijec Vencel Skebe. Za suplentinjo na 5razredni dekliški šoli pri Uršulinkah v Ljubljani je imenovana namesto obolele učiteljice Ksaverije Finžgarjeve izprašana učiteljica Marija Kastelčeva.

—r— Zaročil se je Ernst Selak, c. kr. davčni oskrbnik v Kostanjevici s Karlo Kuchlerjevo, učiteljico pri Sv. Križu pri Kostanjevici.

—r— Umrla je v St. Vidu nad Vipavo gospa Marija Rudolfova, nadučiteljica soproga, hiš prejšnjega vipavskega župana g. Hrovatina. Naše iskreno sožalje!

Štajerske vesti.

—š— Tudi nasvet. V št. 7. »Slovenskega Gospodarja« nasvetuje neki vsega dobrega sit golobradec, naj liberalni advokati, trgovci in krčmarji del svojih dohodkov prepustijo učiteljem za izboljšanje njihovih plač, kmeti, rokodelci in delavci pa se naj obvarujejo novih bremen. — Ker več glav več ve, nasvetujemo, naj duhovniki za pogrebe, pokope, krste i. dr. računajo po dosedanjih navadi, a obdržijo si naj samo postavno določene pristojbine in vso »milostno« dvoljeno bernjo, preostanek pa naj prepustijo učiteljem od katerih ima vsak na/marij petkrat več dela od duhovnika, dohodkov pa vse učiteljstvo več razrednih šol komaj enako enemu župniku, ki mu še vrhutega — če se ravna po zapovedi svojega stanu — ni treba skrbeti za rodovino. — Vprašanje je le, če bi hoteli učitelji vkljub svoji bedi na tak način večinoma na stroške kmetov, rokodelcev in delavcev »pridobiti« denar sprejeti! — Kdor izmed klerikalnih petelinov pa misli, da ga liberalni advokati, trgovci in krčmarji po odušurko spravljajo ob denar, naj se jim ne vsiljuje, ampak se naj obrne v silo na svoje pristajše, saj debi pri njih vse zastoni! — Enako nerazodnemu ljudstvu vidijo tudi mogotci okrog »Slov. Gosp.« le od dežele najslabše plačane uslužbenke — učitelje ter se še poleg tega nčrčujejo iz učiteljske bede! Da jih le ni sram!

—š— Iz ljutomerskega okraja nam pišejo: V našem okraju je bilo nedavno razpisano definitivno učiteljsko mesto. Ker pa bi neka učna moč, ki je v preteklem poletju komaj maturirala, rada dobila službo v dotičnem kraju, se baje neki njen vplivni sorodnik jako trudi, da se zaradi nje to mesto sedaj še ne bi definitivno oddalo. Časih dela protekcija res čudeže, pa sedaj se vplivni sorodnik hudo moti, če misli, da bo na svojo stran dobil našega gosp. okrajnega glavarja, o katerem je splošno znano, da vedno nepristrasko in strogo po zakonu postopa, ali more biti g. okrajnega šolskega nadzornika ali našega učiteljskega zastopika in druge člane okrajnega šolskega sveta. Kako tudi? Saj veljajo glede postopanja pri nameščenju definitivnih učiteljskih mest natančni zakoniti predpisi. Brez posebne dovoljenja c. kr. deželnega šolskega sveta se razpisana definitivna mesta ne smejo kar tako

»pod roko« provizorično zasesti, če so se oglasili kvalificirani prosilci za definitivno nameščenje in § 8. dež. zakona z dne 17. maja 1877 razločno ukazuje, da sme okraj. šolski svet tudi v slučaju, ako so se oglasili manj ko 3 kompetenti, nastopiti samo dvojno pot, namreč da mora enega, oziroma dva prosilca predložiti dež. šolskemu svetu v definitivno nameščenje ali pa del. mesto brez odlašanja še enkrat razpisati. V teh določilih je torej dovolj jasno izraženo, da se okraj. šolski svet ne more oziirati na morebitne želje sorodstva in skleniti provizorično nameščenje, če je bilo definitivno mesto razpisano.

—§— **Deželni šolski svet** je imel dne 8. januarja sejo, na kateri je definitivno nastavlil sledeče učitelje in učiteljice: Nežo Pirc v Ksaveriju, Emo Lilek v Gotovljah, Franca Brgleza pri Sv. Jederti nad Laškim, Maksa Wudlerja na okoliški šoli v Laškem trgu, Martina Stanteja za okr. pomožnega učitelja v Celju, Francisko Bizjaha na Zg. Ponikvi, Adelo Wantur v Šmarju pri Knittelfeldu in Ludvika Sabukoschega v Pobrežju pri Mariboru.

—§— **Štajerski deželni šolski svet** izdaja od novega leta svoj naredbeni list. Čujte, strmite in učite se, kako lepo slovenščino znajo v Gradcu! **Nemško:** »Auf Grund gemachter Wahrnehmungen findet der k. k. Landesschulrat in Erinnerung zu bringen...« **Slovensko:** »Na podlagi napravljene doznane najde c. kr. deželni šolski svet poklicati v spomin.« Ta prestava diši po kakšnem nemčurškem učitelju, ki je dosegel čast, da sme biti za diurnista pri gospodu Petru Končniku!

Goriške vesti.

—g— **Deželni glavar dr. Pajer**, ki je bil tudi član dež. šol. sveta, je dne 17. t. m. umrl. — Alojzij Pajer se je rodil 6. jun. 1829. Torej je bil v 84. letu. Njegova politična kariera je pričela v letu 1861 in trajala je njegovo politično delo do smrti. Leta 1868. je vstopil v deželni zbor in ostal v njem do smrti; istotako v deželnem odboru. Leta 1869. je bil iz zbornice izvoljen za državnega poslanca. Leta 1870 je bil imenovan podglavarjem; leta 1875. je dobil plemstvo, leta 1877. je postal deželni glavar in je ostal na tem mestu do 1883. Leta 1899. je bil zopet deželni glavar in kot tak umrl. Imel je razna odlikovanja, tudi iz Italije, bil je častni občan v raznih furlanskih občinah itd. Lani mu je umrla soproga, letos je šel on za njo. Zapuščila dva sina, eden je odvetnik v Gorici, drugi inženir v Trstu. Izredna inteligentca, prisotnost duha, spretno izkoriščanje položajev — vsako priliko je znal pokojni izrabiti v korist goriških Italijanov; vztrajno je bil časih hude boje v svoji lastni stranki, ali zmagal je vselej on, toliko je imel moči in ugleda nad drugimi, da so se mu vedno vdali in je bila njegova beseda sveta. Po razkolu med Slovenci je spretno zabil nastale razmere na svojo stran in s pomočjo tistih slovečih furlanskih glasov v splošni kuriji 1901. je postal neomejen gospodar dežele, deželnega zbora in odbora. — On je še držal pokonci italijansko liberalno stranko in se protivil razpustu goriškega občinskega zastopa v zadnjem času. Videl je sijaj stranke in propadanje. — Zadnji udarec ji je dala smrt dr. Pajerja. — Ta smrt je izrednega pomena. Ona je mejnik; stara doba je nehala, nova doba nastopi za Goriško-Gradišansko. Upajmo, da bodo goriški Slovenci to prav umeli!

—g— **Iz Komna** poročajo: Pouk na naši obrtni nadaljevalni šoli se je odložil do meseca oktobra.

—g— **Učitelj na zatožni klopi pred okrožno sodnijo v Gorici.** Na zatožni klopi je sedel dne 17. t. m. zaradi hudodelstva tatvine bivši šolski vodja v Ronkih Josip Bosma, doma iz Vile Vičentine. Bosma je pred leti služboval kot učitelj v Vili Vičentini. Spoznal in sprijaznil se je s tamkajšnjim župnikom don Maranom tako, da je bil skoro vsak dan na obisku v farovžu, tudi potem, ko je bil premeščen v Ronke. Pred približno tremi leti je nekega dne zmanjkalo ključ od blagajne, v kateri je župnik Maran imel svoj in cerkveni denar. Od tega časa naprej je vsako toliko časa izginil iz blagajne kak znesek, sedaj 50 K, sedaj 30 K itd. Sum je letel na Bosmo; župnikova služkinja Polli je namreč opazila, da se Bosma večkrat sumljivo mudi v sobi, kjer je bila blagajna, in enkrat je slišala tudi odpreti blagajno med časom, ko je bil Bosma v sobi. Nastavili so mu past: zaznamovali so nekaj 10 kronskih bankovcev in jih položili v blagajno. Pri prvem obisku za tem, meseca novembra l. l., se je Bosma zopet mudi v dotični sobi in ko je odšel, so zmanjkali od zaznamovanih bankovcev štirje. Bosma je bil še tisti dan aretiran. Našli so pri njem zaznamovane bankovce in ključ od blagajne. Izprva je tajil, a pozneje priznal, da je ukradel na goričopisan način župniku Marianu približno 300 K. Zagovarjal se je z revščino.

Ključ da je slučajno dobil v roke, odprl blagajno in vzel prvič 100 K, z namenom, vrtni zopet denar, ko mu dovoli predujem, za katerega je bil prosil. Ker so mu pa dotično prošnjo odbili, ni mogel tega storiti. Ko je bil pozneje večkrat v stiskah, se ni mogel zoperstaviti izkušnji in si pomagal z župnikovo blagajno. Bosmo je zagovarjal pri razpravi tržaški odvetnik Petronio; razpravi je prisostvovalo vse polno občinstva. Župnik Maran je obtožencu odpustil, in sodni dvor mu je z ozirom a to in na razne olajšujoče okolnosti prisodil skrajno milo kazen: 20 dni težke ječe z 1 postom. V kazen še všteje 10 dni preiskovalnega zapora.

—g— **Tečaj za učenje tujih jezikov** po znani Berlitzovi metodi so otvorili v Gorici dne 14. februarja t. l. v salonu »Hotela de la Poste«. Poučevali bodo francoščino in angleščino. Učitelji so rojeni Francozi, oziroma Angleži. akademsko izobraženi in jezikovno dobro podkovani.

—g— **Protialkoholno društvo v Tolminu.** Ustanovili so v Tolminu »Protialkoholno no društvo Sveta vojska«. Namestništvo je pravila potrdilo.

Tržaške vesti.

—t— **Smrtna kosa.** Dne 13. t. m. je preminola tu v visoki starosti 79 let gospa Jedert Pretnerjeva, roj. Vodnikova, mati ravnatelja tukajšnje pripravnice za srednje šole, Miroslava Pretnerja. Pokojnica je ena zadnjih potomk daljnega sorodstva pokojnega slovenskega pesnika-buditelja iz Napoleonovih časov, pevca »Ilirije oživljene«, Valentina Vodnika. Že zbog tega svojega potomstva je pokojnica znamenita slovenska žena, ali vredna je bila tega svojega rojstva tudi po svojem živem rodoljubu v tistih časih Dežmanovega izdajstva, ko je ta nekdanji slovenski pisatelj in buditelj, a pozneji besen odpadnik bil glavni steber tedanjega kranjskega nemškutarstva. In ravno s tem odpadnikom je bila prišla pokojna Pretnerjeva v tak konflikt, da so jo celo sodno preganjali. In kakor je bila pokojnica plemenita po svoji slovenski zvestobi, tako plemenita je bila tudi po dobroti svojega srca napram dijakom. V njeni hiši je dobivalo v onih časih po več ljubljanskih dijakov hrano — vbojajme! Kakor da je njegova mati, tako je ljubila vsakega siromašnega dijaka. Časten bodi spomin tej pošteni in vzorni slovenski ženi! Rodovini Pretner in Sancin izrekamo iskreno sožalje!

—t— **Jadranska razstava**, ki jo priredijo na Dunaju, nima niti med tržaškimi Slovenci niti Italijani nobenih simpatij. Tržaški mestni svet je črtal podporo 20.000 K, ki je bila namenjena za to razstavo. Nemci so zato jako hudi!

—t— **Šolske veselice pri Sv. Ivanu.** V Narodnem domu pri sv. Ivanu se je vršila zadnja nedelja meseca januarja šolske veselice. Velika dvorana, ena izmed največjih v Trstu in okolici, je bila popolnoma napolnjena, čeprav se je vršila ta prireditev že nekolikokrat v tem okraju, celo v isti dvorani. Toda nič čudnega, če je bilo toliko občinstva. Prireditev je bila originalna. Šolski otroci, povečini iz nižjih razredov so deklamirali in peli v zboru s spremljevanjem godbe. Na vzporedni stali bili tudi dve igrici, in ravno te sta bili posebno privlačni po svoji originalni vsebini. Priznati moram, da nisem videl še nič podobnega. Vsi učenci, ki so nastopali, so iz svetoivanske ljudske šole. Petje in deklamacije je poučevalo učiteljstvo samo; tudi v sokolskem orkestru, ki je igral med točkami, so v pretežni večini učitelji. Posebno me je zanimalo, kje je dobilo učiteljstvo oni dve igrici. Zvedel sem, da je to priredil učitelj svetoivanske šole V. Trobec. Res škoda, da ni to natiskano. — Te zadnje reprize s tem programom se je udeležil tudi okr. šolski nadzornik Nekerman in dež. šolski nadzornik Matejčič, kar je povsem razveseljivo. Ljudstvo razume učiteljstvo in učiteljstvo šolski nadzorniki. Žalostno je, da ni v naši domovini povsod enako.

—t— **Posnemanja vredno!** Iz Trsta pišejo: Pred nekaterimi dnevi smo čitali v »Independentu« poročilo o letošnjem »Leginem« plesu, ki se ga je — pač v svojo lastno sramoto — udeležilo tudi kolikor toliko naših ljudi. »Independent« kar ni mogel najti besedi, da bi čim više povzdignil poštvenost tržaškega italijanstva za njegovo »Legu«. »Lega« je zvezana z vsakim trenutkom našega življenja, je prisotna vsako uro, vsako minuto v teku naših dni, pa naj plavajo v veselju ali naj se tope v solzah. »Lega« je vsemočna in našem duševnem življenju in je popolnoma naravno, da zavzema v našem srcu najodličnejše mesto. Iz nje smo si napravili trdnjavo naše narodne obrambe, z njo in okoli nje se branimo sovražnih in naše kulturne in nacionalne moči lačnih hord, za njo bijemo najplemenitejši boj in pripravljamo svojim sinovom kulturno življenje. Trst,

praznuječ slavnost v imenu »Lege«, je nekaj občudovanja vrednega, gniljivega. Vsak izraz radosti, vsak plemeniti čin je v korist »Legi Nazional«. In ta »Lega«, mati vseh mater, pač more biti ponosna na neizpremenjeno ljubezen, ki jo uživa! — Morda tudi ni že vse tako, kakor piše »Independent«, toda če bi tudi ne bilo, je to navdušenje, ki vre iz »Independenta« za »Legu«, to raznarodovalnico naše mladine, najresnejši opomin nam Slovanom, da uredničujemo ono, kar si naj žele naši nasprotniki, da bi bilo resnično, v nas samih in storimo vse, da bo naša Družba sv. Cirila in Metoda, ta naša mati vseh mater, lahko ponosna na našo neizpremenjeno ljubezen. Če že tako radi posnemamo Italijane v slabem, jih tembolj posnemajmo v onem, kar je dobro za nas!

Koroške vesti.

—k— **Preziranje Slovencev na Koroškem.** V skoro popolno slovenski občini na Olinjah v Rožu je bilo razpisano mesto nadučitelja. Z vso pravico so se potegovali slovenski davkoplačevalci in slovenski straži, da se imenuje za slovenske otroke tudi nadučitelj Slovenec. Toda kot ponavadi so oblasti Slovincem mačeha, in to se je pokazalo tudi v tem slučaju. Nemške oblasti se niso brigale za pravične zahteve Slovencev, marveč so imenovala za nadučitelja po nasvetu nemškega Volksrata zagrizenega nemškutarja Wruhlich, ki ima seveda nalogo zatirati narodnostni čut pri slovenskih otrocih in poveličevati le nemško kulturo. Slovensko prebivalstvo je zaradi tega silno razburjeno in se bo tozadevno še oglasilo na merodajnem mestu. — Od druge strani nam pišejo iz Glinj: Kakor doznajemo iz časopisov, je imenovan nadučiteljem na tukajšnji šoli hud nemškutar Wruhlich, dočim so slovenskega prosilca, za katerega so se potegovali Slovinci, prezrli. Je že tako pri na koroških Slovincih: Ni nam še znana slovenska občina, ki bi dobila učitelja, ki bi ji bil po volji in za katerega se poteguje na merodajnem mestu. Ravno v takih slučajih imenuje vlada druge, bržkone od Volksrata priporočene, kvečjemu, da brijejo iz slovenske delegacije norce, kakor se je to že opetovano zgodilo.

—k— **O slovenskem šolstvu na Koroškem** prinaša praška »Union« lep članek Boživoja Gorazda. Tako bo tudi širša nemška javnost o našem šolstvu lahko kaj slišala, če bo — hotela!

Splošni vestnik.

Slovinci in Slovene! Srečke za umetniško loterijo se od nedelje naprej že razpošiljajo in prodajajo in vsakemu se nudi najlepša prilika, da položi mal dar na oltar slovenske umetnosti. Splošno slovensko žensko društvo je z veliko težavo, z ovirami in zaprekami končno dobilo dovoljenje za to loterijo, katere namen je podpirati slov. upodabljačo umetnost. Upamo, da bo slovenska javnost znala ceniti delo društva in da bo rade volje kupovala srečke, ki jih bodo prodajale dame po vseh slovenskih krajih. Sreček je 20.000 — zato pa bo izžrebanih 200 originalnih slik in kipov. Žrebanje se vrši sredi aprila. Vsak Slovenec naj kupi vsaj po eno srečko za 1 krono, in srečke bodo kmalu razprodane. V nedeljo se otvori v Jakopičevem paviljonu razstava vseh dobitek. Razstava bo vsakemu brezplačno dostopna. Oglejte si te dobite! Slovenci in Slovenke, segajte po srečkah in agitirajte zanje!

Med svojimi! V februarjevi številki »Slov. Učitelja« je objavljeno, da je bil na božični odborovi seji Slomškove Zveze sprejet za člana tudi dr. Ivan Pregelj, pisatelj prosluenga pamfleta v Mohorjevem koledarju, ki ga je tudi »Dom in Svet« proglasil za političko-tendenciozen spis brez vrednosti. Pa Slomškarji so hoteli izkazati sramotilcu učiteljstva posebno čast in ga proglasili popolnoma za svojega. Prav delajo: Giliha vkup štrih!

Za učitelje vojae. Poslanci Ivčević, Biankini in Tresič-Pavličič so intervenirali pri deželnoobčasnem ministru Georgiju zaradi vpoklicanja dalmatinskih ljudskošolskih učiteljev, katerih je bilo toliko vpoklicanih, da je nastala ponekod popolna ali delna stagnacija. — Poslanci so zahtevali od ministra, da odpošlje ljudskošolske učitelje takoj na dopust. Minister je obljubil, da se bo tozadevno sporazumel z naučnim ministrom.

Mohorjev molitvenik razburja duhove že dolga leta. Družba sv. Moharja je še skoro vsako leto ginjivo pripovedovala, kako navdušenje in povpraševanje vlada med ljudstvom za njenimi molitveniki; zato je izdala že nad dvajset različnih molitvenikov in v letošnjem Koledarju iznova pogdarja, da bo tudi vbodoče vsako

leto izdala nov molitvenik. Ima pa jih še na tisoče in tisoče v zalogi po 40 vin. Če si je kdo le upal izraziti dvom o koristnosti literarne produkcije en gros, so ga proglasili za lažnika in liberalca. Kako pač ne? Msgr. Podgorc bi z molitveniki izgubil lahko zaslužno slavo »pisatelja« in lepe honorarje. Delo si je znal prijetno olajšati; kadar so škarje odrekale, pa je možakar enostavno prestavljal iz — nemščine... A sedaj se je oglasil proti zaslužnemu delovanju msgr. Podgorca novi, nevarnejši sovražnik! Na februarjem sestanku društva slovenskih katehetov se je namreč poudarjalo, da družbini molitveniki po večini »ležijo zaprašeni po kotlih, dokler se ne poizgubijo ali pa jih otroci potržejo. Taka usoda je zadela večino molitvenikov, ki jih je družba izdala. Vselej, ko so prišle Mohorjeve knjige, se je molitvenik potisnil v stran, kjer je nerazrezan ostal, dokler ni kmalu izginil.« — Zato svetujemo kateheti, naj družba deset let po vrsti izdaja eden in isti molitvenik, ki ga oni priporočajo. Bog nas varuj take plohe molitvenikov! Če bodo stroški tudi znašali čez pol milijona kron kakor za Krekove Zgodbe, se še ne ve.

Koncert Glasbene Matice dne 7. marca 1913 v Ljubljani. Kakor čujemo je operni pevec g. Josip Rijavec, sedaj na Dunaju, dobil ob »Gl. Matice« povabilo, da sodeluje pri velikem koncertu »Gl. Matice«, pri katerem se bo izvajala svetovnoslavna Dvořakova zborova balada »Mrtvaški ženini«. G. Rijavec bo pel eno glavnih partij tega dela, namreč ženina. G. Rijavec je pred kratkim priredil v Ljubljani y zvezi z nadebudnim mladim skladateljem in pianistom g. Ravnikom v vsakem oziru lepo uspel komorni koncert in dosegel veliko in povse opravičenega priznanja. On že danes lahko velja za najodličnejšega interpreta moderne slovenske pesni. Njegov nastop v koncertu »Gl. Matice« vzbudi brezdvomno vsestransko zanimanje.

Gospodinska šola v »Mladiki«. Letošnji prvi petmesečni gospodinski tečaj se konča s koncem februarja. Drugi tečaj se začne s prvim marcem 1913. V ta tečaj se sprejme 12 gojenk, izjemoma tudi več. Gojenke stanujejo lahko v internatu, kjer so pod dobrim nadzorstvom in kjer imajo vso oskrbo, ali pa tudi stanujejo izven internata, internistke plačujejo za vso oskrbo s šolnino za gospodinski in kuharski pouk ter za belo šivanje mesečnih 100 K. Eksternistkinje pa plačujejo za gospodinski in kuharski pouk, za belo šivanje in za opoldansko hrano mesečnih 45 K. One gojenke pa, ki bi opoldanske hrane ne imele v internatu, plačujejo za ves pouk mesečnih 20 K. Poučuje se: praktično kuhanje, preproste in fine meščanske hrane; gospodinsko knjigovodstvo s kalkulacijami, hranslovje, gospodinjstvo, zdravoslovje (ta predmet poučuje praktičen zdravnik), serviranje, belo šivanje, likanje. Priglasiti se je vodstvu »Mladike« v Ljubljani, Šubičeva ulica št. 9.

Vsi prijatelji vrtnarstva naj se blagovolijo priglasiti k društvu »Vrtnarska šola« v Kranju, da moremo z združenimi močmi delati za razvoj tega lepega in prepotrebnege društva. Kolike važnosti je obstoj društva »Vrtnarska šola«, je že iz tega razvidno, ker bo društvo vzdrževalo vzorne vrtove in posebne postaje za poizkuševanje semen in orodja. — Vsak prijatelj vrtnarstva ne more sam samo za sebe vzdrževati posebnega strokovnjaka — pač pa bo lahko društvo »Vrtnarska šola« svojim članom v korist vzdrževalo strokovno izobraženega vrtnarja, ako pristopi zadostno število članov. — Društvena poročila »Vrtnarske šole« prinaša list »Prijatelj narave«.

K vprašanju javne nenravnosti. Nemška družba za boj proti spolnim boleznim je sestavila komisijo, ki ima tekome enega leta proučiti vprašanje prostitucije v cellem njenem obsegu in izdelati načrt, na podlagi katerega naj bi se potem osnovala tozadevne določbe novega nemškega kazenskega zakona, ki se pripravlja. V komisiji so zdravniki, higieniki, juristi, upravniki, duhovniki in žene.

Slovansko dijaštvo v Pragi. Iz Prage smo prejeli: V Pragi je največ različnega slovanskega dijaštva, okolo 200 Slovencev, ravno toliko Hrvatov, Srbov, Bolgarov, Poljakov in Rusov, a vključ slovenskemu praškemu ozračju se je to dijaštvo doslej, žalibog, malo stikalo in tako jih je že mnogo zapustilo praške visoke šole, ne da bi zrabili ugodno priliko, seznaniti se z razmerami drugih slovan. narodov: ne baš v korist slovanski vzajemnosti. Da se temu odpomore, je slovensko akad. društvo »Adrija« predlagalo na občnem zboru »Zveze češko-slovanskega dijaštva«, da se osnuje pri »Zvezi« poseben »Slovanski odbor«, ki bo skrbel za boljše stike med praškimi slovanskimi dijaki in prirejal »Slovanske večere«. Ti se bodo vršili vsakih 14 dni, po potrebi večkrat; na programu bo vedno kratek referat o časovnih slovanskih vprašanjih, ki se mu